

Over de grenzen van po en vo

Cross-age peer tutoring

 IselingeHogeschool

 Essentius

 ALMENDE
COLLEGE

Colofon

In schooljaar 2020-2021 is een pilot gedraaid op de Mariaschool in Uft en de Christoffelschool in Gendringen in samenwerking met leerlingen uit havo 4 van Almende Isala te Silvolde en pabo-studenten van Iselinge Hogeschool te Doetinchem.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met een van de volgende personen:

contactpersoon basisschool: Kim Hakvoort, kim.hakvoort@essentius.nl

contactpersoon vo-school: Janine Teunissen, j.teunissen@almendecollege.nl

contactpersoon pabo: Lynn Bruijsten, lynn.bruijsten@iselinge.nl

Eindredactie draaiboek: Kim Hakvoort en Lynn Bruijsten

Vormgeving: Bram Oonk

De deelnemers van het tutorproject

Kim Hakvoort - basisschoolleerkracht Mariaschool te Uft

Bram Blumer - basisschoolleerkracht Christoffelschool te Gendringen

Michel Ros - directeur Mariaschool te Uft

Reinier Wassink - afdelingsleider havo Almende Isala te Silvolde

Janine Teunissen - vo-docent Almende Isala te Silvolde

Anne Janssen - vo-docent Almende Isala te Silvolde

Rosanne Hebing - docent-onderzoeker Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Lynn Bruijsten - docent-onderzoeker Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Kaylee Berendsen - derdejaarsstudent Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Julia Fukkink - derdejaarsstudent Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Menno Huisman - derdejaarsstudent Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Thom Stevens - derdejaarsstudent Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Bente Zweers - derdejaarsstudent Iselinge Hogeschool te Doetinchem

Voorwoord

Tijdens een studiereis naar Californië hebben twee basisschoolleerkrachten van basisschoolstichting Essentius, Bram Blumer en Kim Hakvoort, kennisgemaakt met *cross-age peer tutoring* (hierna: tutorproject). De organisator van de studiereis, Roel Roelofs, heeft dit tutorproject in schooljaar 2017-2018 naar Nederland gehaald. Tot 2021 waren binnen Nederland alleen in de provincie Overijssel enkele scholen die met dit project werkten. Toen Bram en Kim dit project in de praktijk ervaren hadden en over de effecten hoorden, waren ze meteen enthousiast: dit wilden zij ook! Nadat zij dit project gepitcht hebben binnen hun stichting Essentius in de provincie Gelderland, is een samenwerking tot stand gebracht met de dichtstbijzijnde pabo, Iselinge Hogeschool in Doetinchem, en middelbare school, Almende Isala in Silvolde. De deelnemers vormden samen de werkplaats *Over de grenzen van po en vo*. Als onderdeel van de Academische Werkplaats Oost-Gelderland hebben de werkplaatsleden onderzoek gedaan in theorie en praktijk naar het fenomeen cross-age peer tutoring.

In de onderwijswereld gaan steeds meer stemmen op voor een vervaging van de grenzen tussen het basis- en voortgezet onderwijs. Er is aandacht voor doorgaande leerlijnen van allerlei vakgebieden en ook op de basisschool zijn leerkrachten steeds vaker bezig met het werken aan executieve functies die basisschoolleerlingen voorbereiden op het meer planmatig en zelfstandig werken in het voortgezet onderwijs. Een mooie en effectieve manier om samenwerking tussen basisscholen, het voortgezet onderwijs en de pabo handen en voeten te geven is het tutorproject: oudere vo-leerlingen begeleiden jongere basisschoolleerlingen met verschillende leervragen. Hierbij kan zowel remediëring als verrijking geboden worden, waardoor het project zinvol kan zijn voor alle basisschoolleerlingen. Door leerlingen uit het basis- en voortgezet onderwijs onder begeleiding van pabo-studenten te laten samenwerken aan duidelijke, afgebakende opdrachten en leervragen, wordt een interessante leersituatie voor alle partijen gecreëerd.

In dit draaiboek, dat we gedurende het schooljaar 2020-2021 opgesteld hebben, staan de stappen die gevolgd kunnen worden als u het tutorproject ook wilt inzetten op uw basis- of vo-school. Wij hopen hiermee te bereiken dat het project op meerdere plekken in Nederland ingezet gaat worden, zodat de grenzen tussen het basis- en voortgezet onderwijs vervagen.

In deze fase bereiden de basisschool en de vo-school het project gelijktijdig voor. Hieronder wordt per school aangegeven welke acties zij zouden kunnen uitvoeren.

Vorbereiden op de basisschool

- 1** Er wordt/worden één of meer schoolcoördinator(en) benoemd. Deze persoon/personen verzorgt/verzorgen de communicatie over het project binnen de basisschool. In bijlage 1 staan de taken van een schoolcoördinator beschreven.
- 2** De directie stelt een vacature op voor een stagiair (derde- of vierdejaars pabo-student) voor het volgende schooljaar. In deze vacature staat onder andere dat de basisschool deelneemt aan het tutorproject en wat dat project inhoudt. Hiervoor kan bijlage 2 gebruikt worden.
- 3** Na de sollicitatiegesprekken wordt/worden (een) pabo-student(en) aangenomen als stagiair op de basisschool. De schoolcoördinator verzorgt een informatiebijeenkomst waarin de pabo-student(en) een algemene beschrijving krijgt/krijgen. Daarnaast worden de rollen van alle deelnemende personen toegelicht (zie bijlage 1, 3, 4, 5).
- 4** De schoolcoördinator overlegt met de intern begeleider en/of directie over de praktische invulling van het project (welke dag(en), tijden en de communicatie binnen school). Het advies is om de tutoren twee dagen per week anderhalf uur (bijvoorbeeld aan het begin van de ochtend) in te zetten op de basisschool.
- 5** De schoolcoördinator informeert het basisschoolteam over de start van het project met behulp van een mail (zie bijlage 6) en een informatieblad over het tutorproject (zie bijlage 7) met algemene informatie. De schoolcoördinator vraagt het team na te denken over welke basisschoolleerlingen kunnen meedoen en waarin ze begeleid kunnen worden. Advies: betrek de intern begeleider hierbij. In bijlage 8 is een overzicht van mogelijke leervragen te vinden.
- 6** De basisschoolleerkrachten noteren in het inschrijvingsdocument (zie bijlage 9) hun wensen ten aanzien van de tutorbegeleiding van hun basisschoolleerlingen. Dit inschrijvingsdocument kan via een online platform (bijvoorbeeld SharePoint) gedeeld worden door de schoolcoördinator, zodat alle leerkrachten toegang hebben tot dit document.
- 7** De schoolcoördinator controleert of alle begeleidingsmomenten gevuld zijn (welke basisschoolleerling wanneer en waarin wordt begeleid). Er wordt gewerkt met een cyclus van een aantal weken (advies: zes tot acht weken). In iedere cyclus worden dezelfde basisschoolleerlingen met dezelfde ondersteuningsvragen begeleid. Na iedere cyclus kunnen wijzigingen worden aangebracht: nieuwe basisschoolleerlingen en/of nieuwe ondersteuningsvragen.

TIP!

Maak een groepsapp aan waar de schoolcoördinator(en), de pabo-studenten, de tutoren en de vo-docenten in zitten. Alle communicatie over het tutorproject verloopt via deze app.

Vorbereiden op het voortgezet onderwijs

- 1** De vo-leerlingen worden middels een wervingspitch met PowerPoint (bijlage 10) geïnformeerd door de pabo-studenten over de mogelijkheid om mee te doen aan het tutorproject. De vo-leerlingen die geïnteresseerd zijn, melden dit middels een mail aan een van de vo-docenten die ook aangesloten is bij het project. Na afloop van de pitch delen de pabo-studenten flyers uit aan de vo-leerlingen (zie bijlage 11).
- 2** De vo-leerlingen die zich aangemeld hebben ontvangen per mail een uitnodiging voor het sollicitatiegesprek (zie bijlage 12). In de mail zijn enkele vragen opgenomen die de vo-leerlingen voorbereiden voor het sollicitatiegesprek.
- 3** De vo-docenten voeren sollicitatiegesprekken met de vo-leerlingen. Waar mogelijk sluit(en) de schoolcoördinator en/of de pabo-studenten aan. Op basis van deze gesprekken wordt een aantal vo-leerlingen (advies: vier per deelnemende basisschool) geselecteerd voor de basisscholen. Zij zullen als tutoren functioneren binnen het project.
- 4** De roosters van de geselecteerde vo-leerlingen worden afgestemd op het project. Er zal per tutor gekeken moeten worden wat het beste in hun rooster past en hoe ze eventueel gemiste lessen toch kunnen bijwonen of inhalen.
- 5** De tutoren worden verdeeld over de vo-docenten. De vo-docenten zijn aanspreekpunt voor de tutoren, de schoolcoördinatoren en de pabo-studenten. Zij zorgen dat de randvoorwaarden in orde zijn en begeleiden - indien hiervoor gekozen is - het profielwerkstuk.

TIP!

Koppel het tutorproject aan het profielwerkstuk van de tutoren.

Vorbereiden op de pabo

- 1** De contactpersoon van de pabo informeert aan het einde van het schooljaar de studietoelaten/studieloopbaanbegeleiders van de tweede- en derdejaarsstudenten over het tutorproject waar zij het komende studiejaar aan kunnen deelnemen.
- 2** De studietoelaten/studieloopbaanbegeleiders informeren de tweede- en derdejaarsstudenten over het tutorproject dat zij op de deelnemende basisscholen kunnen volgen tijdens hun stage. De studietoelaten delen een flyer (zie bijlage 13) uit. Voor verdere vragen kunnen pabo-studenten de contactpersoon van de pabo mailen.
- 3** De tweede- en derdejaarsstudenten zien in de vacatures voor stageplekken welke scholen deelnemen aan het project. De pabo-studenten solliciteren op een van deze vacatures als zij willen deelnemen aan het project.
- 4** De pabo-studenten bereiden de bijeenkomsten met de tutoren voor. Tijdens deze bijeenkomsten bespreken zij de rol van alle deelnemende personen. Hierbij kunnen de handreikingen in bijlage 1, 3, 4 en 5 gebruikt worden.
- 5** De pabo-studenten bepalen welke pabo-student welke tutor gaat begeleiden. De pabo-studenten kunnen informatie over de talenten en karakters van de tutoren inwinnen bij de vo-docenten.
- 6** De pabo-studenten zoeken contact met de schoolcoördinator om de start van het project te bespreken.

In deze fase start de uitvoering van het project in de praktijk. Het grootste deel speelt zich af op de basisschool, maar ook op de vo-school zouden stappen ondernomen kunnen worden voor het profielwerkstuk.

Uitvoeren op de basisschool

- 1** De pabo-studenten leiden drie bijeenkomsten waarin zij de tutoren kennis laten maken met relevante aspecten van het project.
Bijeenkomst 1: kennismaken met elkaar, kennismaken met het tutorproject, de koppeling van tutoren aan pabo-studenten en basisscholen (zie bijlage 14a en 14b).
Bijeenkomst 2: aandachtspunten voor communicatie met basisschoolleerlingen (zie bijlage 15a en 15b).
Bijeenkomst 3: aandachtspunten voor lesvoorbereiding en didactisch coachen van basisschoolleerlingen (zie bijlage 16).
N.B. De PowerPoints zijn gebaseerd op het materiaal dat Roel Roelofs en zijn team ontwikkeld hebben voor de scholen in Overijssel die ook met dit project werken.
- 2** De schoolcoördinator levert de aanvragen (het ingevulde inschrijvingsdocument) voor begeleiding door de tutoren aan bij de pabo-studenten.
- 3** De pabo-studenten verdelen (eventueel in overleg met de schoolcoördinator) de begeleidingsmomenten over de verschillende tutoren en maken hier een rooster van. De tutoren worden hierbij betrokken, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van hun talenten. Het format van het rooster is te vinden in bijlage 17. De tutor begeleidt per dag meerdere (groepen) basisschoolleerlingen met verschillende leervragen. De tutor zal gedurende de hele cyclus dezelfde basisschoolleerlingen met dezelfde leervraag begeleiden. In het rooster staat vermeld wanneer en waar de begeleiding plaatsvindt en waarop de begeleiding gericht is.
- 4** De pabo-studenten maken afspraken met de tutoren over de uitvoering van het tutorproject. Een voorbeeld van een overzicht van afspraken is te vinden in bijlage 18.
- 5** De schoolcoördinator informeert de basisschoolleerkrachten over het rooster en de gemaakte afspraken met de tutoren. Daarnaast spreekt de schoolcoördinator af wanneer de basisschoolleerkrachten de leervragen en eventuele materialen aanleveren. Deze materialen leggen de basisschoolleerkrachten op het afgesproken moment op een centrale plek in school.
- 6** De opstartweek op de basisschool begint. De tutoren en pabo-studenten komen samen op de basisschool. Op deze dag maken de tutoren kennis met de school (rondleiding door het gebouw) en de basisschoolleerlingen. De tutoren stellen zich kort voor in alle groepen. Daarnaast bekijken de tutoren de klaargelegde leervragen en materialen. De pabo-studenten beantwoorden eventuele vragen en checken of de tutoren kunnen starten. De gemaakte afspraken worden kort herhaald. De schoolcoördinator blijft tijdens dit voorbereidingsmoment beschikbaar voor eventuele ondersteuning. De tutoren maken samen met de pabo-studenten één lesvoorbereiding, zodat de tutoren thuis de rest van de lesvoorbereidingen kunnen maken. Tot slot lichten de pabo-studenten het de werkwijze van het activiteitenlogboek en de weekevaluatie toegelicht.

- 7** Na de opstartweek wordt de cyclus gestart. Tijdens de begeleidingsmomenten observeren de pabo-studenten de tutoeren. Naar aanleiding van ieder begeleidingsmoment vullen de tutoeren per basisschoolleerling (of groepje basisschoolleerlingen die tegelijkertijd dezelfde begeleidingsles gevolgd hebben) het activiteitenlogboek in (zie bijlage 19). Aan het eind van de dag evalueren de tutoeren kort de dag met de pabo-student(en); dit doen zij mondeling. Aan het eind van de week is het mogelijk om de tutoeren de weekevaluatie in te laten vullen (zie bijlage 20). Advies: laat dit document een aantal keer per cyclus invullen.
- 8** Hierna volgt een tweede (en eventueel een derde) cyclus (van ongeveer zes tot acht weken), waarin punt 2 t/m 7 herhaald worden, met dezelfde pabo-studenten en tutoeren, maar eventueel met andere basisschoolleerlingen en/of leervragen. De opstartweek van cyclus 2 is tevens de evaluatieweek van cyclus 1. Voor verdere toelichting van de evaluatiefase: zie Fase 3 - evalueren.

Uitvoeren op het voortgezet onderwijs

De tutoeren die hebben deelgenomen aan het tutorproject starten aan het eind van havo 4 met het profielwerkstuk over een onderwerp dat gerelateerd is aan het project. De uren die de tutoeren op de basisschool hebben doorgebracht tellen mee voor het praktijkgedeelte van het profielwerkstuk. In bijlage 21 is een voorbeeld te vinden van een tijdspad dat gevolgd zou kunnen worden. Het is wenselijk dat de vo-docenten die het aanspreekpunt van het tutorproject zijn de profielwerkstukbegeleiders zijn van deze tutoeren.

TIP!

Geef de tutoeren een plek waar ze de begeleidingsmaterialen kunnen bewaren; de materialen worden namelijk niet mee naar huis genomen.

Na elke cyclus wordt de uitvoering in de praktijk geëvalueerd. Daarnaast is deze fase bedoeld ter afsluiting van het tutorproject en kan worden bekeken of het project een vervolg krijgt in het komende schooljaar.

- 1** Na de eerste cyclus wordt het project mondeling geëvalueerd door de tutoeren en de pabo-studenten; indien wenselijk sluiten de vo-docenten en de schoolcoördinator aan. De pabo-studenten stellen de tutoeren enkele vragen (zie bijlage 22). Daarnaast is er ruimte om tips en tops met elkaar te delen. Op basis van de antwoorden van de tutoeren kunnen eventueel zaken aangepast worden voor de tweede cyclus.
- 2** Stap 1 wordt na elke cyclus herhaald, behalve na de laatste cyclus (zie volgende stap).
- 3** Na de laatste cyclus van het schooljaar wordt het project schriftelijk geëvalueerd. Hiervoor wordt een evaluatielijst naar de tutoeren, basisschoolleerkrachten, vo-docenten en pabo-studenten (zie bijlage 23) gestuurd via Google Forms. Indien wenselijk kan het project mondeling met de basisschoolleerlingen geëvalueerd worden door de pabo-studenten en de schoolcoördinator.
- 4** De schoolcoördinator en de pabo-studenten bespreken de resultaten van de evaluatielijsten van de tutoeren en de basisschoolleerkrachten en eventueel de basisschoolleerlingen.
- 5** De schoolcoördinator beslist of er extra acties nodig zijn naar aanleiding van de resultaten van de evaluatielijsten die door de pabo-studenten ingevuld zijn.

Bijlagen

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14 a PowerPoint bijeenkomst 1

b Beschrijving bijeenkomst 1

15 a PowerPoint bijeenkomst 2

b Beschrijving bijeenkomst 2

16

17

18

19

20

21

22

23